

50 évvel ezelőtt hunyt el Fekete István író

*„Elmegy lassan a berek, az erdő
El a nádas, a tél, a nyár.
A hegy, a völgy, a nappal és az éjjel
A szemem látta egész határ.
Elmegy? Talán mégsem egészen,
Meglátom tán az örök vízen,
Hiszen a szépség maga az Isten.
S lelkemben ott lesz: hiszem, hiszem.”*
(Fekete István: *Búcsú*)

A Somogy megyei Göllében született 1900. január 25-én, Fekete Árpád és Sipos Anna első gyermekeként. Életének a legfogékonyabb korszakát, az első tíz évét töltötte el ebben a faluban. Itt került kapcsolatba a növényekkel, az állatokkal és a település egyszerű, de értékes parasztembereivel és gyermekeivel, akik egy életen át meghatározták későbbi életét és írói munkásságát. Göllében ismerhette meg élete első „*Matula bácsi*”-ját, Puska András uradalmi csósz, akinek a beceneve valóban Matula volt, mivel sok Puska nevű család élt a faluban.

Írói munkásságáról most nem kívánok szólni, hiszen köztudott, hogy az évtizedek alatt a XX. század legnépszerűbb szerzőjévé vált. 2013-ban eladták itthon a 10 milliomodik kötetét, külföldön ez a szám mintegy 1,5 millióra tehető. Nem tartozott a népi írók közé, de mégis azt mondhatjuk: a nép nyelvén írt és azt úgy tette, hogy mindenki megértse, egyszerűen, szépen magyarul. Szerette és tisztelte szülőföldjét, ezen keresztül hazáját. Szeretete egyetemes volt, melyhez mély istenhite is társult.

1970. június 23-án hajnali fél háromkor érte a végzetes szívroham. Testét először június 25-én a Farkasréti temetőben helyezték nyugalomra. Az özvegye által írott levél a következőket tartalmazza: „*A szívroham megállította szívét, melyben csak jóság és szeretet volt. A szívével írt, a szíve vitte el.*” A gölleiek maroknyi anyaföldet vittek a farkasréti sírra.

Haláláról rövid hírben, rövid méltatással emlékeztek meg a napilapok. Az *Élet és Irodalom* hasábjain Hárs László emlékezett: „*Az Ő világa nem a káoszról, az alakatlan gomolygásból, hanem az összhangból keletkezett.*” Veres Péter ezt mondta róla: „*Ha a Kelét angol szerző írja, rögtön szárnyra kapta volna a világhír, mert hűségesebb krónikása az állatvilágnak Kiplingnél.*” Érdemes idézni a *Magyar Nemzet* nekrológiájából is, amelyet Ruffy Péter írt: „*Elment körülünk egy természetrajongó, a nagy csendek és barangolások embere, ifjak és halászok barátja, puha gyalogutak, erdei fények kedvelője, a sajátos sorsú író, Fekete István.*”

Olvasói búcsúzva sem búcsúznak tőle, mert látják őt abban, amit írt, írásaiban a szeretet honol. A szülőföld, a természet, az anyanyelv és a hazai föld, s mindennekfölött az emberek szeretete.

Az író özvegyével, Piller Edithtel való levelezéseim, beszélgetéseim során kiderült, hogy Fekete István számára a haza Somogyot jelentette. Göllét ő haláláig végtelenül szerette, s ahogy mondta: az ott eltöltött évtized élete legboldogabb korszaka volt. „*Somogyi embernek a haza elsősorban a faluját jelenti és csak ezután jön – tágabb értelemben – az*

Fekete István és felesége, Piller Edith 1967-ben
(Patkó Klára felvétele;
Fekete István Múzeum, Dombóvár)

ságával kapcsolatban ismét Takáts Gyulát kell idéznem: *„Hiába tanítóskodott Gárdonyi Géza Karádon, és született Babay József Nagyatádon, bizony Az én falum, a Vándorlegények, az Édesanyám és a Mi huszonketten című könyveik megközelítően sem ábrázolják olyan sokszíniúen és mélyen a somogyi valóságot, mint Fekete István írásai.”*

Gölle, a szülőfalu, a Kapos mente és a Kapos, a város és tája, utcái, emberei, története, valamint néprajza, földrajza és természetrajza olyan stílusban, olyan szókinccsel és a mesélőkedv olyan jegyeivel jelennek meg előttünk, ami megközelíti a varázslatos fogalmát.

„Olyan napló a Ballagó idő, melyet írója 60 évig lélekben vezetett, s csak aztán fogalmazta meg, amikor már nemesre érett, mint a bor. Színe, illata és zamata van ennek a különös mód szórakoztató irodalomnak, melynek lényege az, hogy egyszerre éles szemmel látott művelődéstörténet, szellemtörténet és néprajz, a népi a népi hiedelemvilágtól a bugylibicskáig mindmind, ami a világot jelentette a Vízmentén 1860 és 1918 között. A Göllén »Mestörpistának« csúfolt tanítógyerek így lett »István Mester« – írja tanulmányában Takáts Gyula.

Személyesen nem találkoztam vele soha. Azon a nyáron halt meg, amikor megismerhettem volna. Mint keszthelyi kisdíák írtam neki egy levelet, melyre válaszolt. Két levelét őrzöm, ő pedig egy képeslapot kapott tőlem a szülőfaluról, Gölléről, mely az íróasztalán állt élete utolsó percéig – ahogy felesége írta egyik levelében: *„Nem nyúlhatott hozzá senki, ő törölgette, tisztította a portól, anélkül talán írni sem tudott volna. Egy igénytelen, de neki nagyon kedves képes levelezőlap volt a szülőfalu néhány házáról, létesítményéről és templomáról.”*

ország, amelyért annyian meghaltak az értelmetlen és – reméljük – soha vissza nem térő háborúkbán.” Ez a szeretet írásaiban is tükröződik, szinte minden művében megemlíti pajtásait és Göllét, melytől nem tudott elszakadni. Ha somogyi ismerősök látogatták meg, Gölle említése páholyt jelentett a szívében: *„Budai lakásomban – pedig negyedszázada lakom benne – talán először érzem magam otthon, mert az igazi otthonot kitorölhetetlenül ébren és álmomban is mindig a szülőfalum jelentette.”*

Takáts Gyula kaposvári költő így vallott munkásságáról: *„Könyveit rongyosra olvassák könyvtárainkban a magyar olvasók. Ifjak és felnőttek között – a kiadások százezres példányszámain túl – olvasói itthon és határainkon túl milliók.”*

Tehát úgy írt, hogy mindenki megértse, egyszerűen, mindenkihez. Véleményem szerint nem véletlenül lett 2020-ban érettségi tétel az író *Tolvaj* című novellája. Köszönet a minisztériumnak és a pedagógusoknak! Munkás-

1997. augusztus 16-án avattuk fel Dombóváron, a kis múzeum kertjében Farkas Pál szekszárdi szobrászművész alkotását. A bronzból készült szobrot dr. Kanyar József nyugalmazott levéltárigazgató avatta fel: *„Miért tudott szépen írni Fekete István? Azért, mert hazája-szülőföldje iránti szeretete nem az agyában, hanem a szívében élt. Pennáját mindig szíve kalamárisába mártogatta!”*

Az író gyermekei, dr. Fekete Edith és ifj. Fekete István döntése alapján 2004-ben hazaszállították szüleik és Bogáncs kutya földi maradványait. Augusztus 14-én mintegy 2,5 ezer ember jelenlétében megtörtént az újratemetésük. A gyászmisét Balás Béla kaposvári megyéspüspök celebrálta. Jókai Anna az akkori Kegyeleti Bizottság és az Írószövetség nevében a következő szavakkal búcsúzott tőle: *„Nézem a sötétséget, de látom a csillagokat» – Fekete István írta, ő hagyta ránk ezt a gondolatot. Erre bíztat minket, minden rendű és rangú jóakarató ember. Nem lehet olyan sötét, hogy ne keressük a felhők mögött a csillagok rezzenéstelen fényességét. Nyugodjanak békében csontjai, de lelke igenis járjon közöttünk, nyugtalanítóan, termékenyítően és vigasztalóan!”*

Végleg ott pihen kistestvérei mellett az egyszerű göllei parasztemberek és volt pajtsái gyűrűjében. Göllében született és oda is tért vissza, most ott alusssa örök álmát a Szent Vendel-kápolna tövében.

Most több százezer magyar rajongója várja a tisztelt Hungarikum Bizottság döntését, mert munkássága és példás élete igenis hungarikum!

Bodó Imre

HÍREK

Ifjúsági Honismereti Akadémia. A XXV. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia idén az erdélyi Kalotaszentkirályon augusztus 10–15. között került volna megrendezésre. A járványhelyzet miatt azonban a Honismereti Szövetség elnöksége úgy döntött, hogy a középiskolás korosztály számára meghirdetett konferenciát és tábort egy évvel elhalasztja.

Régészeti leletek a türjei templomban. A Zala megyei Türjén, az Árpád-kori templom felújítását megelőző régészeti ásatások során leletek kerültek elő, többek között egy középkori sírkamra, amelyben nők, papok és egy gyerek földi maradványai feküdtek. A Csornai Premontrei Prépostsághoz tartozó türjei Gyümölcslő Boldogasszony-plébánia-templomban 2020 elején tartott régészeti bemutatón Orha Zoltán, a Göcseji Múzeum régésze elmondta: az Árpád-kori templom középkori padlószintjének feltárása során került elő a váratlan sírlelet. Nem volt írásos említés arról, hogy a templom főhajójának közepén, a padozat alatt egy boltíves sírkamra található, ahol a XVIII. század közepéről származó koporsók fekszenek. A koporsó felirata alapján sikerült azonosítani az egyik férfit, aki az 1757-ben elhunyt Nolbeck Rafael prépost volt, a másik férfi pedig szintén papi személy lehetett. A türjei Árpád-kori templom és a szomszédos majorság épületének műemléki helyreállítása és turisztikai célú fejlesztése 3,17 milliárd forint vissza nem térítendő kormányzati támogatással zajlik. (MTI)